

Den här dagen...

Den 30 juli 1771 begravde Gustaf III sin far Adolf Fredrik i Riddarholmskyrkan i Stockholm. Kronprins Gustaf hade nåtts av det sorgliga beskedet att hans far avlidit när han befann sig på operan i Paris. "Ack, vilket slag för oss alla [...!] Och vilken faslig nyhet för mig! – Sedan tvenne dagar är jag underrättad därom, men är ännu så bestört, att jag knappast kan hålla mina tankar tillsammans", skriver han från Paris den 3 mars till greve Nils Adam Bielke. Gustaf återvände genast till Sverige tillsammans med sin bror Fredrik Adolf.

Medan Gustafs relation till sin mor är väldokumenterad är förhållandet till Adolf Fredrik inte lika känt. Gustaf III var som monark betydligt mer handlingskraftig och initiativrik än sin far. Gustaf hade ändå en stor respekt och vördnad för Adolf Fredrik, vilket bland annat framkommer i brevväxlingar under kronprinsåren. Inför begravningen hade Carl Fredric Adelcrantz ordnat dekorationen i Riddarholmskyrkan och Francesco Antonio Uttini skrivit musiken för ceremonin.

Gustaf höll ett tal för att hylla minnet av sin far som han beskriver som ömsint, huld och mild. Han sammanfattar sin fars karaktär bland annat på följande sätt:

Vem erinrar sig icke med innersta sorg, hur hans åsyn var mild: man sökte honom med glädje, man lämnade honom med ömhet. Av vilka livliga känslor blev icke den fattige mannen rörd, som, övergiven av alla, på landsvägen vid Loka dånad, men påhittad av Adolf Fredrik upptogs av honom och fördes i dess egen vagn till läkarens hus? Av vad innerlig glädjerörelse blev han icke betagen, då han igenkände i sin välgörare, sin konung? Dessa äro sådana händelser, som ofta förbigås av tidstecknare, men som gömmas i tacksamma undersåtars hjärtan. För människosläktets välgång borde sådana konungar vara odödlige; men människor känna icke rätt sin lycka, förrän de den mist. Då vi mest hoppades att få behålla denna konung, som gjorde sin sällhet av vår, blev han ifrån oss rykt, då vi det minst väntade, den 12 febr. 1771. Skrämsel och sorg uppfyllde alla hjärtan, var och en hade förlorat i sin konung sin skyddsherre, sin fader, och ju hastigare det allmännas lugn förvandlades i den största bestörtning, ju mera syntes ock, att som hans liv gjort allas sällhet, gjorde hans död allas olycka.

Det är det största, det värdigaste äreminne, som kunde uppresas åt den goda, den milda konung Adolf Fredrik.

Beskrivningen av fadern är intressant eftersom den visar ideal som Gustaf höll högt även om han själv hellre speglade sig i stormaktskungarna Gustaf Vasa och Gustaf II Adolf glans. Dessa regenter kunde visserligen också av Gustaf beskrivas som milda men hade till skillnad från Adolf Fredrik spelat en betydande roll för att forma Sverige politiskt och kulturellt, vilket också var Gustafs ambition. Kanske ändå den ömsesidiga respekten mellan far och son underlättades av deras olikartade karaktärer?

Johannes Heuman, sekreterare i Sällskapet Gustaf III

Talet är hämtat ur Oxenstiernas utgåva av Gustaf III:s samlade skrifter, del 1 (tillgänglig på Litteraturbanken.se). Brevet till Nils Adam Bielke citeras ur *Konung Gustaf III:s efterlemnade och femtio år efter hans död öppnade papper. Öfversikt, utdrag och jemnförelse af Erik Gustaf Geijer*, första delen, Wahlström & Låstbom (Uppsala 1843), s. 120. Tal och brev är återgivna med moderniserad stavning. Nedan skildrar Pehr Hilleström episoden från Loka Brunn då Adolf Fredrik framstår som en osjälvvisk välgörare.

Pehr Hilleström, *Konung Adolf Fredrik (1710-1771) vid Loka Brunn 1762*, Nationalmuseum, NMGrh 2670